

Úvodní slovo

Mnohem dříve než jsme se r. 1920 nadáli, stojíme opět před úkolem vybudovati nové ústavní základy pro naši milovanou vlast. Oficiálně chopilo se této práce Ústavodárné národní shromáždění, ale neoficiálně spolupracuje na tomto velkém díle celý národ. Je proto pochopitelné, že i členové učitelského sboru právnické fakulty Masarykovy university přáli si přispěti k němu svým přínosem. Tak vznikl tento soubor pojednání, který předkládáme naší odborné veřejnosti. Nejde při tom a nemůže jíti o nějaké soustavné dílo, které by jen přibližně chtělo vyčerpati bohatou problematiku ústavně-právní, nýbrž o řadu samostatných příspěvků, jejichž témata určili si jednotliví autoři sami. Přesto doufáme, že myšlenky v nich obsažené, pocházející od zástupců speciálních právních disciplín, oplodní snad tu a tam dílo ústavodárcovo.

Ústavodárné Národní shromáždění, jehož působnost byla hned předem omezena na pouhá dvě léta, zasedá již téměř rok. O tom, která v té době pokročila práce na jeho nejdůležitějším úkolu, podle kterého bylo samo nazváno, nedozvěděla se širší veřejnost dosud mnoho podrobností. Víme jen, že zvolen byl zvláštní ústavní výbor, který zatím vlastní práci na ústavě svěřil osmičlenné subkomisi. O rozpravách, konaných touto komisí, dovidá se veřejnost občas ze zpráv denního tisku.

Státovědecké a státofilosofické úvahy patří mezi nejstarší, jimiž se lidstvo zabývá. Již více než dva tisíce let, samým Aristotelem počínajíc, zaměstnávaly problémy nejlepší státní formy a vlády, jejich jednotlivých druhů a kategorií nejbystřejší hlavy filosofů, právníků, státníků a praktických politiků všech národů a je tudíž málo pravděpodobné, že by se dvacátému století po Kristu poštěstilo přidati k těmto poznatkům něco podstatně nového. Nic takového nelze proto spravedlivě očekávati ani od převratných politických událostí, kterými naplněna jest jeho první polovice, a to platí ovšem i o našich domácích poměrech. Mnoho věcí lze sice pojmenovati novými, nezvyklými nebo revolučně znějícími názvy — ale jejich vlastní podstata se tím nezmění a kritickému pohledu

objeví se tu pod novou rouškou staré známé problémy všelikých státovědeckých úvah, jako jsou na př. problémy heteronomie a autonomie, autokracie a demokracie, oligarchie, tyranidy, monarchie a všeho, co patří k základní problematice politiky jakožto úsilí po zásadním uspořádání poměru jednotlivce k celku, a toto úsilí naráží, čím ušlechtilejší a optimističtější jest svým zaměřením, tím prudčeji vždy na téhož, samotnou přírodou mu stanoveného nepřítele: na nevyhladitelný a svou podstatou po tisíciletí neměnný lidský egoismus. Ten způsobuje, že ani při nejlepší vůli nelze na tomto světě etablovati něco, co by se jen zdaleka mohlo podobati básnickovu „zlatému věku“ nebo nadpozemskému „ráji“ náboženských věrouk.

V jednom směru však zdá se, že se československému Ústavodárnému národnímu shromáždění přece podařilo zvoliti si pro sdělení nové ústavy způsob naprosto nový a originální. Odmítlo totiž hned z počátku obvyklou jinak spolupráci vlády, která projevuje se ve všech novodobých parlamentech podáváním vládních osnov připravovaných návrhů zákonů s příslušnými důvodovými zprávami, a prohlásilo, že si tuto práci obstará samo. Odmítlo i zřízení zvláštních sborů odborníků, které vláda hned na počátku zamýšlela zříditi. Není známo, z jakých důvodů došlo k odmítnutí tohoto jinak zcela obvyklého postupu při sdělování všech jen poněkud obtížnějších a spletitějších zákonů, a domníváme se, že tím učiněn byl legislativní pokus, který v dějinách vzniku nových ústav nemá asi v tomto století v žádném evropském státě předchůdce. Po několikaměsíčních poradách a rozpravách ve zmíněné subkomisi zvolil pak ústavní výbor k návrhu jednotlivých politických stran, zastoupených v Národní frontě, čtrnáct znalců (expertů), jejichž úkolem má býti, aby spolupracovali při tvoření ústavy. O tom, v čem a jakým způsobem se tato spolupráce (která dosud ještě nezapočala) bude projevovati, neproniklo zatím nic určitého na veřejnost, leda povšechný dojem, že přibrání oněch znalců nesetkalo se u všech jednotlivých parlamentních činitelů se stejným povděkem a uspokojením.

V Brně, koncem března 1947.

Prof. Dr. František Weyr